

« Պրո. Հաջերա Մանգուսէ երի դու-
պուլ իսուպ, 527 Նիւմբուրգու. նիւսխէ-
տէն պաշանսրագ անչանք ժամանակի »

իւնվանը իլէ նէշը օլունան ուզուն վէ տահա տօղըուսու հագգանիւնթինքեա միլէն խարիճինտէ պիր պահսը օգու տուգտա ֆէվգէլատէ թէաճիւպ իթ տիր վէ մէզքիւր պահսա արթըգ օլիւն վանը ճայիզ կէօրմէյէրէք «հրաշք ժա մանակի» իւնվանընը վէրմէքլիւն գարար իթ տիր:

«Մէզքիւր պահսը եազան զաթ քէն տի մէնաֆիի շախսիյէսինէ տայիր օլան իւմիտլէրինի խօշնուա իթմէք նիւնթի իլէ վէ պա խուսուս . . . եանլարն (1) թահրիքի իլէ, պիր չօգ իշիտիլմէմիշ վէ հագգարը իթթիրալէր իլէ պիւա հիճապ Գուսուս շէրիֆ բաթրիյի ամեն. Եսայի սրբազանը պէմմ իթմիշ տիր, գաչ քի միւշարիյէյն սրբազան Ս. Յախր վան քընըն վէ պինաէն ալէյն միլէթին մալ լէրինի պիր զամիրսիզ պօղազընտան գուր թարմագ իշին քէնտի քիւրսիսինի վէ իա թիրահաթընը պըրապըպ խայլիճէ վա գըթտան պէրու պուրաեա կէմիշ վէ հուգուգուսու էլէ կէշիւրմէք իշին կիճէ վէ կիւնտիւզ չալըշմագտա տըր . . .

Տօսթում. Գահիրէ վէ իսկէնտէրիեէ շէհրլէրինտէ պուլունան քեաֆֆէյի միլէթըրէր վէր գէվաթըն պիրինճի արգու սու, միլէթին Սահմանդըրուէթիւն մու ճիպինճէ իտարէ օլունմասը վէ հէր պիր իշէր մէճիւս իլէ իճրա վէ թէսվիյէ օլունմասը խուսուսլարընտան իպարէթ ի սէտէ, հայրթ քի պու ուսու ու գա յիտնինի պու իքի շէհրլէր իշին մէվ գըյի իճրայէ դօնուլմասը միւմքինսիզ օլունշ տուր, գիրա պուրատա եէտի վտհիտտէ պուլունան էօյլէ պիր խտարէ վար քի, հիշ պիր էմլաքը միլիյէ իւզէ րինէ քէնտիտէն պիր մալիւմաթ իսթէ եէն պուլունմագ, իլա քեաֆֆէյի միլ լէթճէ իշէր անըն րէյի միւսթագիլին տէն պաղը տըրլար, վարժապետ, վար գապետ, տէրտէր, առաջնորդ պուլուլարըն քեաֆֆէյի տախի պու միլէթ հիւ քիւմտարընը քէյի իսթէտիկի պտամ լար օլուպ, պըգլարընը օնտան ալըրար, վէ պու . . . եան իսթէտիկինի օթուր տուպ, շաւէտ պիրիսի քէնտի քէյիինէ գարշը տալմանորդը թագաիրտէ, անը թէպտիլ խիպ գալըրապիլիւր եւն. եւն. խուսուսլար իլէ քէնտի էմրի թահթըն տա պուլունան ատէմէր Մանգուլմէյի տախի օգուլմաղա ճէսարէթ իտէմէզլէր, գիրա տայիմա պիթարաֆ սէյլէյիպ, հագգանիւնթի իսթիսահապ իտէր վէ պու իսէ օնլարըն իշինէ կէլմէզ:

(1) Մէզքիւր մէթուպտա իսմ եէրինէ իւշնօգթա իլէ կէշիւմիշ իսէտէ, Յալըբեան լար տէնիլմէք իսթէնիլտիկի տէրքեար օլ տուզուն թախմըն իտէրիզ, ֆագաթ մէմա վիքիՄըսրիեէտէ պու ատէմէրտէն հէր քէտին գօրգմագտա օլտուզունա պու խուսուս տախի պիր իսպաթ սայըլսա սէզա տըր:

«Իմտի մէզքիւր պահսը եազան զաթ «միլէթ, վանքըն էմլաքլարընըն իրաու լարընը վէրմէք իսթէմէեօո վէ պինաէն ալէյն օնլարըն իրաուրնա իհթիեաճը վար տըր» տէսիսէլէրինի գուլանմասըն, խա յըր. Գիրիսէ վէ մէթմէպլէրին լայըզը վէճհ իւզրէ իտարէ օլուն մասընա քիֆա յէթ իտէպիլէճէք գաւտար Գահիրէ վէ իսկէնտէրիյէ քիլիսէլէրինին իրաուլարը վար տըր. լաքին մէմալքի Մըսրիեէտէ պուլունան Հայրարտան գանդիսի տիր քի երուսաղէմ էմլաքլարընը քէնտիմիզէ թէ տարրուֆ իտինէլիմ իտաաաարնտա պու լունուեօրլար. — շիւքհէսիզ պու սիւա լէ «. . . եանլար» ճէվապը վէրիլէճէք տիր — քիմ տիր օն պէշ սէնէտէն պէրու միլէթէ հիսապ վէրմէեէն — . . . եան լար. Սրբազան Պատրիարք հազնէթլէրի նէ մուխալիֆէթ իտէն վէ «էմլաքլէր ֆուգարալար իշին տիր» տէյէրէք պիր ֆուգարա սէնէտէ պիր տէֆա հուզու րունա չըգտըգտա գալըրան վէ ալա թարագ գօվան քիմ տիր — . . . եանլար, իսկէնտէրիեէտէ առաջնորդ ինթիլսապը քուէադիւթիւնուստա, քէնտինի միլէ թին վէքլի մուլթլազը մագաւթնտա ե րեսիոխան նասպ իթտիրէն, կիլիստէն մաքինալար շէվիլէն, Գաապարեանըն վէ Ալըգեանըն իմզալարը իգթիզա իթմէզ տիլէն քիմ տիր — . . . եանլար. Էհա լիեէ պիր նէվի թէհտիալէր իտէրէք, վէ պաղըլարընա տախի . . . նըն(1) էմրի պու տուր տիլէրէք, հէր պիր շէյի քէնտի էֆ քեարընա ֆէտա իտէն քիմ տիր — . . . եանլար. Սիւալ իտինիզ տօսթում քի պու իքի մէշհուր շէհրլէրտէ Գէորգ պէյ կիպի, Ազարիա էֆէնտի կիպի, Կա րապետեան էֆէնտի կիպի, Մովսէս աղա կիպի, քէզալէք Գաապարեան վէ Ալըգ եան էֆէնտիլէր կիպի միլէթփէրվէր սը ֆաթընա մուհագագգ սուրէթտէ հայիզ օլունշ օլան զէվաթը միւթէպլէրէ նէրէ տէրլէր, նիշին միլէթ իշէրինի պու հալտէ պրագմըշար — պու սիւալէրինի գէ փէք գօլայ ճէվապ վէրիլիմ — պիր եօլ տէր խաթըր իտինիզ վանը Գալունա եանըն վէ ֆաթընտան օնորա պու հուրա կէլէն վագաալարը. 75 նէֆէր զէվաթը միւթէպլէրէնին քեաֆֆէյի պիրտէն մահ պէսէ կէօնտէրիլմէսինի, վէ սայիրէ, վէ սայիրէ, վէ օլ վագըթ անլարսընըք քի պու կիւճիւքլէր, օլ միլէթփէրվէր զաթլարըն իշէ գարըշմասընա էնկէլ օ լուպ, ուզագտան սէյիրճի օլմագըղա մէճպուր իտէրլէր, վէ իշթէ օլ վագըթ լարըն մուլմէլէլէրի կիպի տայիմա տախի իճրաեէ կէլէճէկին փէք ալեա պիլինտի կիլնտէն գօրգուպ հէրքէս կէրի շէքիլմիշ

(1) «Նուպար բաշանըն» տիմէք իսթէ նիլմիշ օլտուզունա թախմին իթմիշիզ:

լտուզունտան, պու կիւնքի կիւնլաղիս թէեսսիւթ իլէ իգրար իտէրիմ քի, պու րատա պուլունան Հայրար պիր պիւլիւք իւմիտ քէսիքլիկինէ տիւշար օլմուշար վէ կէլէճէք վագըթ իշին պիր ինաեէթէ պէք լէրլէր, վէ քեաֆֆէյի հայրարըն րէյի ի լէ մէճիլէր թէշքիլ օլունուպ, պուրա ճա իշէրին եէտի վահիտտէն գուրթուլ մուշ օլտուզունա կէօրտիւ կիւմիւզ կիւն պիլլէր իշին թէսէլի վէ մէսէրրէթպալսշ պիր կիւն օլաճագ տըր»:

Պալեատէքի մէթուպ հագգաթէն Գահիրէ վէ իսկէնտէրիեէ Հայրարընըն ի տարէյի միլիյէլէրի փէք սէֆիլ պիր հալ տէ պուլունտուզուն գաթ պէ գաթ թաս տիգ իթմէքտէ տիր. քիմ տիրլէր պու . . . եանլար, մէկէրչի պիր միլէթ հու գուգու պիր իքի քիշիլէր եէտինտէ օնուն ճագ օլմաղա տահա միւսաատէ օլունա ճագ մը, մէկէրչի խառն ժողով միւ րատ իթսէ պու գաթլարը շու իշէրտէն կէրի տուրտուլթմաղա մուվաֆիազ օլա պիլլէճէք գաւտար սէլահիյեէթի եօդ մու տուր. Ֆարգ իտէլիմ քի պու գաթլար չօգ պիւլիւք, չօգ միւթէպլէր, չօգ էմ նիէէթի վէ փէք չօգ ֆագիլէթլէր սա հիպի առէմէր օլմուշ օլունլար, լաքին նէ չարէ էհալինին հիւսնիւ թէվէճիւ հինի գազանաւմաղա, զօր իլէ կիւզէ լիք օլմաղա. իսթէմէեօրլար, պիր թա րաֆ տուրմալարը րէսմէն քէնտիլէր իս թար օլունա, նէ տիլէճէքլէր, եօգ պու բօսթ, պու խըտմէթ պիզիմ մա լիքեանէմիզ մի տիր տէրլէր. Պիլմէյիզ քի պու պապտէ խառն ժողով թարա ֆընտան պիր թէպպիր տիւշիւնիւլիւշ մի տիր, լաքին փէքտէ մէմուլ իտէմէտի կիմիգտէն, շու խուսուսուս իճապը իճ րաաընա պիր անէվլէլ սայ ու իգտամ իյ լէսէլէր, զանն իտէրիզ իսի պիր իշ կէօր միւշ օլունլար, վէ պու պապտէ պազը թէտպիլլէր թէքլիֆ իթմէք իսթէմիշ ի սէքտէ, էքսէրիա զագէթա վասթասը ի լէ օլան պիր իֆատէ զանն իտէրսին քի, նիւեթ իլէ վարշուլթիւնլար նէգտինտէ գապուլ օլունմանըպ, մուլայիրի իճրա ի տիլիւր կիպի կէօրիւնալիւկիւնաէն, եօլ կէօսթէրմէտէն վագ կէշիպ, եալընըք պիր իճրա կէօսթէրմէլէրինի արգու իլէ պէք լէրիզ . . .

Աւահ վիլէյտիտէ չօգ պէքլէմէսէ իտիք:

— Փրկիշ պիշար. խանէսի իշին զէվաթը խայրխահան թարաֆընտան իհտա օ լունան շու աթիտէքի իեանէլէր մա թէ շէքքիւր պէեան դըլընըր:

Պետրոս աղա Տիւրկէր 13
Պիր խայրխահա զաթ թարաֆընտան
սէնէվի գանձանակ իշին 100

Զատիկ Թահանէս նամ խաւթա	
Նրն հէմէհրիլէրի	36
Սահակ աղա Սահա	44
Գէորգ աղա	22
Պազը խալիսահ գաթար Խարա	
Ֆրնտան ճամ իշին	60

— Բէզալիք խալիսահ խանը սարրաֆ-լարը Խարաֆրնտան 571/2 օգգա ղէ-թին եաղը :

Պաղէճիկ Հայրալը Թարաֆրնտան 12 ատէտ քիւթէ : Արժ . Գաւիթ Ներ-շապուհ վարդապետ Թարաֆրնտան 30 ատէտ ֆնար Թոփսեփայ նամ քիթապճը իհաա վէ իրապ գըլըմըշ օլտուղուն պիթ Թէշէք քիւր պէեանէ միւսարաաթ իտէ-րիդ :

— Մանկասարեան Ֆամիլեսար Թա-րաֆրնտան Թրիլիտէ գայրըմագաա օլան էօքսիւզ գըլըար իշին , մէճճանէն ալթ-մըշ փարչա չամաշոր տիքիլմիշ օլտուղուն պէեանի իլէ պէրապէր իզհարը Թէշէք-քիւր իտէրիդ :

— Կէյվէ Օրթա քէօյնտէ Սարգիս աղա ինճէեան մարիթէթի իլէ Թրիլի պի-շարէկեանը իշին տէվլիլիլմիշ օլան չու աթիտէքի իեանէլէր մա մէմնուսիլէ վէ Թէշէք քիւրէն իլան գըլըմըշ :

Տէր Հմայեակ	13
Թարութիւն աղա Կորապետեան	110
Աւաքել աղա Երամեան	66
Սարգիս աղա Թովակիսեան	44
Ղազարոս աղա Մ . Աղամեան	44
Ստեփան աղա Տէսթիճեան	50
Խաչատուր աղա Տոնիկեան	56
Մարտիրոս աղա Մ . Աղամեան	44
Սերովլէ աղա Էլմասեան	44
Թահանէս աղա Չալիսեան	22
Մանուէլ աղա Մ . Սահակեան	44
Միքայէլ աղա զալֆաեան	22
Սարգիս աղա Գապագճեան	22
Կարապետ աղա Հովեան	22
Մարտիրոս աղա Մ . Կիրակոսեան	12
Թահանէս աղա Մ . Սահակեան	10
Խաչատուր աղա Մարտիկեան	10

637

— . . . Խմբագիր .

Բաւական ատեն կայ որ մեր վրայօք տա-րաձայնութիւններ հանեցին , ոմանք եւ իւր-եանց վայրահալութեամբ մեր պատուոյն դէմ զինեցան , մինչեւ ստիպեցան , պատրիարքա-րանը որ սպանալիօք զմեզ բռնի կոտանդ-նուպօլիս բերել որոշէ , եւն . եւն :

Ահաւասիկ անձամբ , եւ մեր յօժար կա-մօք այս անգամ Պօլիս դիմած եւ դատ պա-հանջած ըլլալով իմաց տալ կը փութանք ամէն անոնց որ անոնք մեր պատիւը արա-տաւորելու փորձել կամին , եւ որոնք յան-դգնեցան անգամ մեզի դէմ լրագրաց միջո-ցաւ վայրահալութիւններ ընել , թող գա-մեղի հետ դատուելի Ամիս մի է որ եկեր եմք եւ միջոց կուտանք իւրեանց ամիս մ'ալներ :

կայ թուականէս , վասն զի անկէ աւելի կա-րողութիւնս չի ներեր հոս մնալու , ստիպուած ըլլալով հայրենիքս վերադառնալ . ուստի ո՞վ որ առնելիք ունի կամ ո՞ր եւ իցէ դատ մը պատրաստ եմ , կրկին հատուցանել եւ մեր ազ-գէն առնելիքը յետոյ կարողացանք , կառնենք , ապա թէ ոչ աժմէն կը բողոքեմ յանուն ար-դարութեան եւ մարդկութեան բոլոր այն զրպարտութեանց դէմ , որով ամբարշտու-թեամբ մեր պատուոյն դէմ եւ կը մերժեմ այն ամէն վայրահալութիւնները որոնք լրագրի միջոցաւ հրատարակուած են վասակներու միջնորդութեամբ :

Մեր բնական տեղն է Էօրիւհիլէր պա-շի Չուխուր խանը վերի յարկը . թիւ 18 :

1867 զեկտ . 1 Պետրոս վարդապետ
Նիկ . Պօլիս վարդապետեանց խարբերդցի

ԱՌ Պ . ԽՕՍՄՈՎ

Մանղուճի էֆենդար աղատասէր լրագ-րին 552 թուով անկեղծարար գրեր ու հը-րատարակեր էիք Ամսթէրտամ քաղաքին մէջ այս օրերս պատահած Էվանճէլիքէլ է-լայէնսին վրայով , ուր որ միսիօնարական բռնասիրութեան լափա մըն էր պոթկացեր : Ասոր վրայ զարմացեր էիք ու հաւատալիդ չէր եկեր , — բայց ինչո՞ւ , միթէ չէի՞ր գի-տեր որ միսիօնար պատուելիները Հայոց հա-մար առ դատապարտութիւնը եւ ասոր նման դատապարտութիւններ չատնցունէ կար-դացեր են ու ըստ այնմ իրենց ընթացքը յառաջ կը տանին . ի՞նչ էր Մ . Համլինին հոգաբարձութեան տակ գտնուած Աստուա-ծաբանական դպրոցը վերջացնելով Մար-տուան փոխադրելին , ի՞նչ էր Եր . Բորայալ գը-րելին որ Հայոց տղաքը իրենց դպրոցներուն մէջ չընդունին . եւն . եւն . ձգենք հիմակու հիմայ ուսմանը սորված կամ սորվելու եւ տեւէ եղող Հայ երիտասարդներուն դէմ հա-նած ուղղակի կամ անուղղակի հալածանք-ներնին , որով կուղէին մեզ յուսահատեցնել , որ իրենց մեր առջեւ դրած սահմանէն դուրս չելլանք :

Միսիօնարները որ ինքզինքնին իբրեւ Տաճկաստանի բարերարներ կուզեն հաւատա-ցնել , ըստ մասին հասկցուած է եւ ըստ ամենայնի պիտի հասկցուի հետ զհետէ թէ որպիսի բարերարներ են :

Ասոնց բարերարութիւնը երբէք նմանու-թիւն չունի Քրիստոսի բարերութեանցը . քանզի անոր սկզբունքն էր ինչ եւ իցէ բա-րիք ընել ժողովրդին եւ թէպէտ յաւիտենա-կան կեանք կը քարոզէր , բայց մարմնաւոր կերպով խեղ ու կաղ եղողներուն ալ բռն-կութիւնը չէր զրանար , ու ինչ տեսակ հա-րօտութիւն որ տեսնար ժողովրդին մէջ , նոյն կարօտութիւնը անձամբ լեցնելու կը ջա-նար , բայց ասոնք խօսք մ'ը են առեր ան-ցեր թէ մեր նպատակը միայն Աւետարան քարոզել է , եւ անկից աւելի բան մը ընե-լու պարտաւորութիւն չունինք , ձշմարիտը ըսելով Աւետարանական ժողովուրդը ասոր ալ գոհ պիտի ըլլար , թէ որ գոնէ միայն աս բանին մէջ հաւատարիմ ըլլային , բայց չէ ատանկ բանի համար ժամանակ կորսնցու-

ցած չունին , որ եթէ յարմար ժամանակ ու-նենանք ասոր վրայ ալ պարզաբանութիւն-ներ պիտի ընենք :

Բայց քանի որ հիմայ չենք բացատրեր աս բանին մէջ ունեցած անհաւատարմու-թիւններն , ենթադրենք թէ աս բանին մէջ հաւատարիմ են , եւ միայն աս նպատակին կուղեն ծառայել , ասոր ըսելիք մը չունէ-ինք , եթէ իրենք միայն աս նպատակին կը ծառայեն , թող այնպէս ընեն , եւ ալ ուրիշ բաներու չխառնուին . բայց հիմայ ժողո-վրդին սրտին մէջ մտած են եւ ամէն բանի կը խառնուին , անոնց քաղաքական գործերուն ընտանեկան գործերուն , աշխատութիւններ-նուն , գգայումներուն , դատումներուն , խըղ-ճերուն մէկ խօսքով հոգիներուն ալ մար-միններուն ալ տէր եղած բնաւ չեն թողուր որ աս խեղճ ժողովուրդը գոնէ մէկ բանի մը մէջ յառաջ երթայ ու ինքզինքը գրտնայ :

Օր մը Կեսարիայի մէջ քանի մը անձինք Մ . Ֆարնսուօրթին տունը կերթան , եւ Մ . Ֆարնսուօրթը Ամերիգայի նահանգներուն վը-րայ տեղեկութիւն տալ ուղեւով կը բանա աշխարհացոյցը եւ կըսկըսի պատմել թէ որ նահանգներն են գերեվարաց նահանգները եւ որ նահանգներն են ազատութիւն պաշտ-պանողները , թէ որոնք առնուեցան եւ քա-նի նահանգ մնաց , եւայլն , Աս միջոցին իր օգնականներէն մէկը կըսէ « պատուելի , ինչ-պէս կրնայ ըլլալ որ մարդս իբրեւ կենդանի գործածուի , աս գերիները մարդ չեն , ինչո՞ւ չեն միաբանիր ու ամէնքը մէկ տեղ իրենց տէրերուն դէմ չեն ելլեր » , ասոր վրայ Մ . Ֆարնսուօրթ կը խնդայ ու կըսէ « ահաւասիկ ես ձեզ գրաստի պէս կը գործածեմկոր , դուք ի՞նչ կրնաք ընել , ուր որ ուզեմ կը խրկեմ կրնա՞ք չեմ երթար ըսել » . խեղճ մարդը եր-բէք ասանկ խօսք մը չէր յուսար իր սուրբ պատուելիէն , յանկարծակիի կուգայ , բայց ի՞նչ ընէ , ուզէ չուզէ իր բաղդին կը հընա-գանդի :

Մարսուանի մէջ Աւետարանականները ընկերութիւն մը կը հաստատեն դպրոց մը հոգալու համար եւ ժամանակ մը իրենց գըլ-րոցը իրենք հոգալէն ետքը վարժապետին չը կրնալով ատ ընկերութեան տուածովը բա-ւականանալ կեղայ Պօլիս կուգայ , Ասոր վը-րայ այդ ընկերութիւնը կուզէ որ ինքը յա-ռաջ երթայ եւ աւելի զօրանայ , որ վերջա-պէս կարենայ մէկ դպրոց մը պահել , կը սօթթուի ասոր մէջը կիյնայ Մարսուան փո-խադրուած Համալսարանին վերատեսուչ պատուելի Միսիօնարը եւ կը ջանայ համոզել թէ պէտք է որ աս ընկերութիւնը ցրուի , եւ կըսէ ասանկ ընկերութիւնը խանգարելը կազմելէն աւելի ազէկ է , քանզի Աստու-ծոյ դէմ է , փոխանակ ըսելու թէ մեզի դէմ է , քանի որ մենք կուզենք որ դուք տը-կար ու կարօտ մնաք , բայց ատանկ ճամ-բաներով կրնայ ըլլալ որ ազատիք :

Նիկոմիդիոյ մէջ Աւետարանական եղբար-քն ու քոյրերը մէյմէկ ընկերութիւններ կը կազմեն մէյմէկ նպատակի համար , այն տե-զի Միսիօնարը աս բանը կը տեսնայ եւ կըս-կըսի թէ եղբայրներուն եւ թէ քոյրերուն մըզմըզը մընալ ու զանոնք թախանցել որ

իրենց ձեռքը գտնուած այդ մէկմէկ փոքրիկ գումարները իրեն տան ու իր ձեռքովը Աստուածաշունչի ընկերութեան խրկեն, որ անիկայ գործածէ եւ որով իրենք շատ անմահ հոգիներու փրկութեանց պատճառ ըլլան եւ այլն, առ մարդը իր նուաստ հոգին ուրիշ կերպով չը կրնալ քայեցրնելը գիտնալով, մարդոց խղճին առջեւը անմահ հոգիներ պիտի բերէ, որ միայն այդ կերպով կրնայ յուսալ որ իր նըպատակին հասնի: Երբ կը տեսնայ որ իր դիմացիները իրաւցընէ տղաներ չեն եւ ոչ միայն զգացում, այլ եւ խելք ունին, եւ իր խօսքերուն ականջ չեն կախեր այն ժամանակ որոմնացանութիւն ընել, եւ անոնց մէջ պատակտումներ յառաջ բերելու աշխատիլ, Աստուած տայ որ ասոր մէջն ալ չը կրնայ յաջողիլ ու զինքը ներշնչող սատանին հետ մէկ տեղ ամօթով ըլլայ:

Իմացածիս նայելով՝ քանի մը Հայ երէցներ միաբանութեամբ առաջարկեցին էին միսիօնարաց որ մէկ ընդհանրական ժողով մը ըլլայ ամէն եկեղեցիներէն մէկմէկ երէց կամ նուիրակ գալով որ իրենց վիճակին ու կացութեանցը վրայ խորհրդակցութիւն մը ընեն. ասոր միսիօնարները առջի բերան չեն հաճեր, բայց վերջը ստիպուեցին հաճելու եւ ասոր համար յայտարարութիւն ալ հաներ են: Ան միսիօնարները, որոնք աս առաջարկութեան ներկայ գըտնուած ժամանակին շատ ազէկ լըլլայ ըսելով՝ հաւանութիւն կուտան, անմիջապէս կերթան իրենց տեղերը գտնուած ժողովուրդներուն շատ գէշ բաներ կը հասկըցնեն եւ զանոնք խրատեցընելով գործը կաւրեն ու չեն թողուր որ Հայ աւետարանականները գոնէ մէկ անգամ իրարու հետ հասկըցողութեան մը գան:

Պատուելի միսիօնարներ, գուցէ ձեր ոճովը աս ընթացքին քաղաքավարութիւն կը սէք, բայց մենք մեր ոճովը կեղծաւորութիւն կանուանենք, քանզի թէ որ աս ընդհանրական ժողովը իրօք գէշ բան մը կը սեպէիք ինչո՞ւ հաւանութիւն տուէք, իսկ թէ որ աղէկ բան մը սեպեցիք ու հաւանութիւն տուէք, ալ ինչո՞ւ ետքը աւերելու կեղծք:

Բայց այսու ամենայնիւ եղբայր խոսքով զուէն կը հաւատա՞ս որ միսիօնարները աս բաները գէշ մտքով կընեն, — չէ դարձեալ աղէկ մտքով եղած ըլլալու է:

Անոնք ինչո՞ւ համար Բողոքական Հայոց մէջ գիտութեան մուտքը կարգիկն, ընկերութիւնները կը խանդարեն, մէկ տեղ զայ ու ընդհանրական ժողով մը ունենալուն խոչընդոտն կըլլան եւ կուզեն որ միշտ իրարու հակառակ պատակտեալ վիճակի մը մէջ կը գտնուին եւ այլն, ասոր պատճառը սա է՝ որ ժողովուրդ մը որչափ տգէտ, աղքատ, իրարմէ հեռու եւ մանաւանդ երբեմն ալ իրարու հակառակ ըլլան, այնչափ յարմար կըլլան նազանդութեան եւ որովհետեւ հաւանութիւնն ալ զոհէն աւելի աղէկ է քան գիրքը, վասնորոյ ինչ եւ իոյ միջոց կարդարանայ, երբ որ իրենց միտքը անէ որ մարդիկ հաւանդութեան բերեն, եւ հետեւ ապէս աս բաներով իրենց պաշտօնը մեծաբար կըլլան: (")

1867 թիւ . 1 կ . Պօլիս

Վշտակիր բողոքական մը:

ՀՍՎԱՏԻՍԱԹԸ ԹԵՒԷԿՐԱՑԻՑԻ

(Առաջին Հատ . Բարեկեցութեան .)

Դեկտեմբեր 24 բիւլետը:

ԷՍՅԱՄԸ ՈՒՄՈՒՄԻՑԻ

Փարիս .	
Աշուր	33 30
Գարանտի	33 55
Լօնտոն .	
Աշուր	33 1/4 տէն 33 1/4
Գարանտի	33 1/4 " 33 1/4
Պոստանի խաթիւրազը 1865 թ .	
Աշուր	252 50
Գարանտի	253
Ֆրանսիայի Ֆոնտոսու 0/0 3 ֆայիդի	
Աշուր	68 55
Գարանտի	68 65
Իթալիա Ֆոնտոսու .	
Աշուր	44 95
Գարանտի	45 20

Մարտի 24 դեկտեմբեր .

Վօյ գողաք 27 30, Մըսըրն (Ժիւմէլ) բամուղու 97 50 .

Լիվորու 24 դեկտեմբեր .

Նիւ-Օրլեանսըն Միտիկի բամուղու 71-1, Պու հաթիթանըն սաթընը 71,444 պալեա:

Ի Լ Ա Ն Ա Թ

ՎԻԵՆՆԱ ՎԵ ԲՈՒՍԵԱ ԲԻԱՆԳՈՒԱՐԸ

Վիեննանըն հէր նէվի բիանգո ագոֆօնարը վէ բրոմէսէրի, Գալաթիատա Դ. միսիօն խանր գարուսու եանընտա Նօ 16 սարրաֆ ճանէթօ տիւքքիւնընտա ֆիւրուիթ օլուսմագտա տըր:

Մէրգուժ Մ. Ճանէթօ հիւ պիւ քիմսէ իւն շէրիքիկի օլմանըպ, վէ սաթտըրը պիւթէթէր իւգէրիւտէ գալպ օլմանաճաղը թէթէմին գըլընմըշ մանաթընտա պիւր եէշի պէյյա միւհիւր պասըրմըշ տըր:

Պու տէֆա Վիեննա տալաֆրանկա յունվար պիւրտէ շէրիքիք քրէտի մօպի, իեէ փիւնըսու, ագոֆօն վէ բրոմէսէրի տախի պու մահէլտէ ֆիւրուիթ օլուսմագտա տըր:

Քէպալիք պու մահէլտէ Բուսիանըն պիւրիւնձի վէ իքիւնձի խաթիւրազալը բիանգոսունու պիւթէթէրի ֆիւրուիթ օլուսմագտա պիւր սէնէվի 0/0 տէ 5 ֆալիգի օլուպ, վէ իքի տէֆա շէրիքիք վէ պու տէֆա յունվար 1/13 տէ շէրիքիք տըր:

Պիւրիւնձի Նօ . գազանաճաղ 200 պիւն . իքիւնձի 75 պիւն . սալիւրէրի հաքէգա 40 պիւն . 25 պիւն . 10 պիւն . 8 պիւն . 5 պիւն վէ 500 գարպօն գազանաճաղալ տըր:

ԷճՁԱՅԻ ՄԻԻԹԵՆԷՎԻՑԻ ՄԱԵՁԵՆԻ

ՎԵ ՏԻԻԲԲԱՆԸ

Միւսիւ Վիէննո Ծաննի օն ալթը սէնէտէն

պէրու Պէյ-օղլուտա էճաճըլըգ սանաթը իւն մէշղուլ օլուպ, վէ մահէլի մէգպուրտա Աղաճա միսի ճատտէսինտէ վազը, վէ 67 նիւմէրօ իւն միւրազգամ տիւքքիւնընտա պուլունան էճալարըն խասըրը, թէմիգիլի, վէ իճրաաթճա տիգգաթ վէ չաքուգլուղույա քէսպի շէօհիւրէթ իթմիշիքէն, մուսիլիւրէն իսթանպուլտա չամիտիլէ թիւրպէսի իթթիսալիստէ 54 նիւմէրօլու պիւր էճալի միւթէնէվիլիէ մաղազաւը տախի քիւշաւ իլլէմիշ իսէտէ, պու տէֆա մէգքիւր մաղազալընը քէօքիւ պաշընտա ինթիսապ գարընընտա վէ 7-8 նիւմէրօլա միւրազգամ պուլունան մաղազալաւա նապի իւն, պիւր պիւրիւնէ միւթթալը պիւր էճաճը տիւքքիւնընտա պիւրտէ էճալի միւթէնէվիլիէ մաղազէնի քիւշաւ իլլէտիկիւտէն, Էվրօքանըն էն մէշղուր վէ էն միւթէ պէր ֆապրիգալարընտա տիգգաթը թամմէ իւզըն ճէպ իլլէմէքտէ օլուղու էճալարը զայնթ էն վէն ֆիւսաթիա ֆիւրուիթ իտէճէկիւնի ալլէնէն իւն իտէր:

Մէգքիւր տիւքքիւնտա հէր կիւն միւթէպէր հէքիլէր հազըր պուլունաճաղ, վէ սըհէթի ումուսիլիէնէ հէր ճիհէթի տիգգաթ ու իգտամ իլլէնէնէքիւր տըր:

Վէ Պէյ-օղլուտա վազը տիւքքիւնտա իսէ կիճէլէրի տախի հէր սաաթ առամ պուլունուպ, ինթիսաաթըն էհալիլի իճրա իտէճէք, վէ իսթէիլիտիկի հալտէ մաքիւնա իւն պուղ տախի եաքաճաղ տըր:

Մասլագտա Պէյօլլըտէրէ ճատտէսինտէ պիւր թարաֆտա Պաթիլիքօ արսալը վէ պիւր թարաֆտա արսալի խալիլէ վէ թարաֆէյնի թարիգի ամ իւն մահտուտ, ալթը պիւր զիւր մըգտարի արսա գըթա գըթա վէ պիւթիւն տախի ֆիւրուիթ օլունաճաղընտա, թալպի օլան ջուխաճը իտընտա Պէրպէրեան ֆիւթուվէթիւ Սարգիս աղայէ միւրաճաաթ իլլէմէթի իւն գըլընտը:

Գպրոցի եւ կամ տան մէջ Հայկաւանութիւն, աշխարհագրութիւն եւ Գաղղիէրէն դաս տալու, եւ ասեղնագործութիւն սորվեցունելու կարող վարժուհի մը պէտք ունեցողները, Պէշիքթաշ ճէրբահ Թահմինէ աղայէն կրնան տեղեկութիւն առնել:

Էրմէնի թիւճճարլարնտան կրկնատումար ուսուցիւնտէ տէֆթէր թութտուրմագ խաթէլիլիէր, եախօտ պու թարգ իլլէր մէսէյա տէֆթէրիլիլի թէսվիլիէ իթտիլմէք վէ նիգալընա գըմագ միւրաւ իտէնէլէր իլիկ, իլպու իլմէ աշիւնա օլուպ, վիկիթա իլլէ վէ էհիլէն սուռէթտէ պու թարգ խրամէթիլիլի իճրաւընա հազըր պուլունան պիւր գաթ վարտըր, իսթէլիլիէր Բիւրքիւ խան օտապաշընտա սիւալիտէ պիւրիլէր:

ՍԱՆԻԳ ՂԱԶԷԹԱ
ԿԱՐՊԵՅՑ Ե. ՓԱՆՈՍԵԱ
ԼԵՎԱԹՆ ԷԲԵՐԱՅԸՆ ԹԱՊԻՍԵՍԻՆԵՅԵ
ԳԵՐԵՅԷԼԻՐ ԵԱՐԵՐԵՆԱ ՆԻԻԹԵՐՈ 1867